

Коротко про автора

ДМИТРО ЧУБ

Української критичної літератури чи праць із літературознавства серед українців у розпорошенні не так уже й багато. Великою мірою це були передруки — Донцов, Драй-Хмара, Зеров, Филипович, Чижевський та ін. Оригінальні статті й дослідження, написані й видані поза Україною після останньої війни, донедавна були нечисленні. Та все таки ми не з порожніми руками. Згадаємо старших критиків і літературознавців, авторів книжкових видань: Юрій Бойко, Григорій Костюк, Іван Кошелівець, Юрій Лавріненко, Лука Луців, Микита Мандрика, Богдан Романенчук, Василь Чапленко, Юрій Шерех... До них можна додати науковців трохи молодшого покоління, що також видали книжки: Анна Бойцун, Юлія Войчишина, Володимир Жила, Ігор Качуровський, Юрій Клиновий, Олександра Копач, Ігор Костецький, Юрій Луцький, Михайло Марунчак, Іван Мухин, Леонід Рудницький, Ярослав Рудницький, Яр Славутич, Данило Струк, Іраїда Тарнавецька, Остап Тарнавський, Володимир Шелест. Якщо згадати ще кілька імен, зокрема безкнижних, напр., Марію Гарасевич, Наталку Пазунок та Оксану Керч, то перелік буде, мабуть, повний.

Дмитро Чуб, досі відомий більше як прозаїк, обдарував наше літературознавство на чужині цінною книжкою своїх статей і розвідок на літературні, театральні та інші теми. Її назва — *“Люди великого серця”* (1981); охоплює вона 15 поетів, письменників і театральних діячів: Сковорода, Шевченко, Руданський, Заньковецька, Леся Українка, Іван Рубчак, Беринда, Васильченко, Хоткевич, Малиш-Федорець, Гжицький, Варавва, Антоненко-Давидович, Багрянний, Вухналь. Перше, що впадає в око, — це величезне багатство фактичного матеріалу з життя творців українського слова чи виконавців його на сцені. Зосереджено увагу на новій і новітній літературі. Єдиний виняток — тристорінкова інформація про Памву Беринду (до речі, згідно з найновішими дослідженнями, ім'я цього лексикографа в називному відмінку треба писати *Памво* — таке було ім'я грецького аскета з Нітрії, як подає *“Словник власних імен людей”*, К., 1974, стор. 222).

Згадане багатство фактичного матеріалу постало внаслідок працьовитості Д. Чуба. Мабуть, довелося йому перевернути гори книжок, щоб вибрати потрібні відомості. Так, напр., стаття *“Жінки в житті Тараса Шевченка”* вимагала впертих пошуків, щоб виявити бодай імена тих, що в свій час непокоїли серце поета. Але великий жаль, що автор не подає ні приміток, ані бібліографії, звідки взято факти. Взагалі кажучи, науковий апарат у нашого дослідника відсутній. Джерела зазначені лише в статті *“Свої і чужі про велич Тараса Шевченка”*, де справді не можна було їх уникнути.

Інша літературознавча публікація —

“У дзеркалі життя й літератури” (1982) містить статті про класиків українського письменства чи культури взагалі та про визначніших поетів, письменників і літературознавців у діаспорі. Висвітлюючи їхню творчість, дослідник знову ж таки звертається до споминів про них. Його цікавлять не лише їхні твори чи наукові праці, а й вони самі як особистості.

Ці силуетки, як називають літературні портрети в нашій діаспорі, добре надаються для шкіл українознавства. Деякі з них уперше входять у критичну літературу, напр., нариси про літературознавця Юрія Бойка чи поета й літературного критика Ігоря Качуровського. Виспичено в названі вище книжки також принагідні доповіді на літературні теми, прочитані автором в Австралії.

Для шкіл українознавства призначені *“Елементи теорії літератури і стилістики”* (Мельбурн, 1975; друге вид. — 1979) та *“Український правописний словник”* (1968, 1985). Тут немає ні соціалістичних тлумачень, ані росіянізмів, насильно насаджуваних в українську мову. Уміщено цінні праці довголітнього педагога, викладача української літератури в діаспорі. При цій нагоді годиться згадати, що це він зрештою обдарував багато книжок своїм приятелям, упорядкував вісім альманахів *“Новий обрій”* (1954—1988), які складені переважно з творів новоавстралійських українців. Крім нових поезій, оповідань, нарисів, статей і репродукцій мистецьких творів, тут засвідчене культурно-освітнє та громадське життя наших прибульців до Австралії.

Короною письменника стала його публікація — книга спогадів *“Від Зінькова до Мельбурну”* (Мельбурн, 1990) уже під справжнім прізвищем. З приводу цього *“перейменування”* ходить на Заході цікавий жарт: колись чубатий, Дмитро Чуб утратив свою чуприну, верстаючи дев'ятий десяток життя, тому упросився назад до Нитченка. Побувавши в Україні з дочкою Лесею Богуславець, також письменницею (авторка цікавого тревелогу

“Від Находки до Чернівців”, 1988), та внуком Юрієм Ткачем, діяльним перекладачем, що видав аж чотири книжки свого діда англійською мовою, Дмитро Васильович випустив у світ свій життєпис, що має підназву “Із хроніки мого життя”. Величезна книга (понад 50 розділів і понад 400 сторінок) починається з дитячих років на рідній Полтавщині й закінчується прибуттям до Австралії 1949 р. Прикрашають її 30 фотознімків. Це видання — не лише хроніка життя однієї людини, це ніби історія України крізь призму бачення автора, трагічна історія українського народу в першій половині ХХ сторіччя.

Живими картинками проходять перед очима читача дитинство письменника, перша світова війна, точніше громадська війна в межах рідного містечка, раптова поява і таке ж раптове зникнення махновців, радянський устрій у межах одного району, потім життя на Кубані чи пак на Півкавказзі, біда в похмурому Харкові... Зустрічі молодого Нитченка з письменниками — Іваном Багряним, Юрієм Вухналем, Володимиром Сосюрою... І багатьма іншими. І при кожному імені — якась типова деталь із життя тієї особи. Страшні, автентичні події в насаджуванні російщення української мови. Один редактор, який називав себе вже не Кравець, а Кравец, вимагав, щоб йому підвладні редактори змінювали “люлька комісара” на “трубку комісара”, бо для нього “люлька” — це коліска. Д. Нитченко наводить промовистий факт про отримання списку слів, яких не треба було вживати; напр., замість *обрій* рекомендувалось писати *горизонт*, замість *відсоток* — писати *процент*, не *гартувати*, а *закаляти*. Між іншим, колись пропонували книжку “Как закалялась сталь” у перекладі називати “Як закалялась сталь”, але того перекладача заарештували за контрреволюцію, бо ж відомо, що означає українське слово *каляти*. На жаль, цього не згадав автор хроніки.

Багато, дуже багато цікавого матеріалу наведено в спогадах Д. Нитченка і з часу війни, і з подорожі на еміграцію. Життя в таборах переміщених осіб — це документальні свідчення сучасника. В деяких розділах наводить він цитати зі щоденника, що надає публікації ще більшої цінності..

Літературна діяльність Дмитра Нитченка — це своєрідна частина української одисеї на чужині. Є інші особистості, літературно й політично більші за нього. Доречно згадати, як добрий приклад, Івана Багряного. Однак тяжко означити одним іменем добу українства у західному світі. Майбутні дослідники з перспективи часу дадуть їй якусь вивірену назву, але кожен об’єктивний автор віддасть належне і працьовитому літератору Дмитрові Васильовичу Нитченкові.

Як ніякий інший український письменник у діаспорі, Дмитро Нитченко виховав двох дочок для української культури й науки: одна стала письменницею — Леся Богуславець, друга професором університету — Галина Кошарська. А свого внука Юрія Ткача добре навчив української мови й заохотив до перекладів на англійську. Внаслідок цього вдячний онук переклав низку українських видань, у т. ч. чотири дідові книжки.

Едмонтон, Канада

Яр СЛАВУТИЧ

* Текст подаємо (скорочено) за виданням: *Славутич Яр. Українська література в Канаді.* — Едмонтон, вид-во “Славутич”, 1992.

О, ВСЕПТАЯ МАТИ

О, всептая Мати (2)
О, Мати, Мати благодати
О, Мати, Мати благодати ісполнена.

Ісполнена благодати,
Пречистая Діво-Мати, (2)
Помилуй нас.

Під твою милість прибігаєм (2)
Під святій твій могутній покров,
Прийняти нас завжди готов.

Прибігаєм к тобі, Мати
Сподоби нас благодати (2)
Сина твого.

Милосердія двері (2)
Отвори нам, преблагословенная,
Отвори нам, Діво пречистая.

Ми, грішні, тебе просим,
І мольби наші заносим: (2)
Помилуй нас.